

Подяка

Тетяна Данилова вдячна за підтримку, надану Фондом порятунку науковців Інституту міжнародної освіти (ІЕ-SRF) та Вищою школою соціальних досліджень Інституту філософії та соціології Польської академії наук.

Література

1. Данилова Т.В. Теорія ціннісних орієнтацій Ф. Клакхон і Ф. Стродтбека. Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. 2012. Випуск 28. С. 230-235.
2. Данилова Т.В. По тропинке, ведущей на Восток: несколько слов о японских ценностных ориентациях. Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2013. Випуск 6(3). С. 93-99.
3. Confucius. The Analects. Legge, J. (Trans.). Digireads.com Publishing, 2017. 92 p.
4. Danylova T.V. Social Forecasting and Elusive Reality: Our World as a Social Construct. Anthropological Measurements of Philosophical Research. 2022. № 22. P. 67-79. URL: <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i22.271332>
5. Hirai N. Traditional cultures and modernization: Several problems in the case of Japan. Institute for Japanese Culture and Classics, Kokugakuin University, 1983. URL: <http://www2.kokugakuin.ac.jp/ijcc/wp/cimac/index.html>
6. Hofstede G. Cultures and Organizations: Software of the Mind. New York: McGraw-Hill, 1997. 279p.
7. Kang B. (2022). The tradition of saving face is evolving. China Daily. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202204/19/WS625e030ba310fd2b29e57af3.htm>. (дата звернення: 01.05.2023).
8. Kluckhohn F. Dominant and variant value orientations // Personality in nature, society, and culture / C. Kluckhohn & H. Murray (Eds.) / NY: Alfred A. Knopf, 1953. P. 342-357.
9. Ko G., Gentry J.W. The Development of Time Orientation Measures For Use in Cross-Cultural Research. Advances in Consumer Research. 1991. Vol. 18. P. 135-142
10. Mitter R. Modern China, A Very Short Introduction. Oxford University Press, 2016. 176 p.

Марія ЛУЦЕНКО

кандидат історичних наук,

Харківський національний педагогічний університет

імені Г.С. Сковороди,

Харків, Україна

mariia.lucenko@hnpri.edu.ua

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Кожна війна посиляє випробовування для усього живого світу: для тварин, для людей, так і їх цінностей. Різко змінюється суспільний

порядок, вибухає разом із першими ракетами. І починається усвідомлення того, що відбувається жорстоке руйнування твого мирного укладу існування, особливо, коли опиняєшся на окупованій території ворогом. І тут ми складаємо іспит на стресостійкість і здатність втримати життєву вісь координат, миттєво згуртуватися на захист своєї країни, своїх цінностей.

Зараз значну переоцінку проходять духовно-естетичні цінності, що відбувається на основі емпатійного розуміння і визнання іншої людини та взаємодії з нею. Можна стверджувати, що емпатія в духовності виступає як готовність, здатність, уміння ділитися емоційним зарядом з іншим: співчувати, співпереживати. Пізнання своєї духовної сутності відбувається через ставлення до іншого. І ці духовні здібності особистості і визначають якісну специфіку її поведінки. Духовні здібності відображують систему цінностей, значень та особистісних смислів в індивідуальному розвитку. Можна стверджувати, що знання стає духовним тільки тоді, коли воно набуває особистісного смислу, адресованого до соціального оточення.

Деякі явища або пізнання, що були важливими до війни зараз відійшли на другий план. І тепер деякі звичні речі ми почали цінувати більше: посмішки близьких, допомога їм, підтримка один одного; важливим стало волонтерити, адже дає відчуття, що кожен з нас не самотній і має можливість бути корисним у досягненні перемоги над ворогом. Усвідомлення єдності підтримує і допомагає народу вистояти перед великими труднощами. Взаємодопомога породжує незламність. Розуміння міцності єдиної команди для досягнення поставленої мети.

Духовні цінності утворюють систему, яка здатна спрямовувати і стимулювати діяльність людини на творчий, свідомий вибір життєвих варіантів. Допмагає у розв'язанні соціальних та індивідуальних проблем. Тому можна стверджувати, що цінності постають однією з найбільш стабільних характеристик особистості та її духовної сутності. Вони пов'язані з еталоном, на який людина орієнтується в своєму житті. Їх ще можна назвати з ідеалом, який вона наслідує або намагається наслідувати. Духовні цінності направляють діяльність людини на тривалий період, що визначають генеральну лінію поведінки та окремі її вчинки.

Єдність народу, одна з найголовніших цінностей українського суспільства під час війни. Війна показала, що ми можемо бути згуртованими, неподільними та цільними. Якщо ми будемо разом працювати, зможемо досягнути перемоги та здолати навіть найсильнішого ворога. У єдності наша істинна сила. Це те, що неможливо зламати.

Уявлення про духовні цінності є різноманітними. Так, у сучасному середовищі поширені прагматичні орієнтації та установки. Це вказує на порівняно низький рівень розвитку, що визначає значущість матеріальних потреб порівняно з духовними. Вітчизняні вчені звертають увагу на неприпустимість абсолютизації ролі духовної основи, яка закладена в дитячі роки. Попри значущість, вона містить переважно почуттєво-емоційний компонент, такі особистісні якості, як совісність, чесність, сміливість тощо. У духовному розвитку людей зрілого віку істотно підвищується роль самостійного аналізу і оцінки зовнішніх соціальних умов, явищ, а також самовиховання та інших форм самодетермінації. У будь-якій духовній цінності виражається проблематичність реалізації актуальних духовних потреб у реальному житті.

Духовні цінності, як основа духовного світу, зводяться до знання про життя, людей, природу, культуру. Важлива особливість духовних цінностей полягає не в абсолютній їхній духовності, а в тому, що вони матеріалізовані у процесах праці і діяльності, особливо в умовах ведення війни.

Війна змінює звичні ролі людей і створює спільноту, змінює і самих людей. Люди згуртовуються, щоб допомогти військовим, кожен перебуває на своєму фронті: науковому, освітньому, медичному тощо. Українці у війні єдині у своїх переживаннях. Кооперація є наслідком жахиття, але також і фундаментом для подальшого розвитку. Війна навчила, що не варто відкладати життя на потім, а жити кожним моментом зараз.

Марія ЗАОБОРНА

*Кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри загального мовознавства і слов'янських мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
maria_ternopil@ukr.net*

МОВА ЯК СФЕРА ПЕРЕЖИВАННЯ ЦІННОСТІ

Мовна практика людини опирається на конвенційне розуміння мови як засобу репрезентації того контексту буття, де окреслюються ціннісні складові людської сутності. З опорою на референційні механізми, що співвідносять мовну дійсність з так званим реальним світом, у мовленні кожної особистості можна “схопити” й відстежити релевантні для її душевно-духовної організації цінності, що виступають так званими ‘мотивами мотивів’ [5, с. 221] її діяльності. Як приклад, у цьому плані ще